

Informowanie placówek oświatowych o smogu

Informowanie placówek oświatowych o smogu

Raport z badania

Realizacja badań:

 fundacja 360!

Patronat:

Badanie zrealizowała Fundacja 360! w ramach projektu „Przepisem w smog”, który uzyskał wsparcie z programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, finansowanego z Funduszy EOG.

Spis treści

WSTĘP.....	3
WYKAZ SKRÓTÓW	3
PRZEBIEG BADANIA	3
WYNIKI BADANIA.....	4
Województwo łódzkie	4
Województwo małopolskie	5
Województwo mazowieckie.....	6
Województwo podkarpackie.....	7
Województwo śląskie	7
Podsumowanie	8
WNIOSKI	10
REKOMENDACJE	11

WSTĘP

Informowanie i ostrzeganie przed zanieczyszczeniem powietrza są pierwszym i oczywistym krokiem każdej instytucji, która chce z tym problemem walczyć. Mimo to nadal docierają do nas sygnały, że przedszkolaki podczas wysokich stężeń pyłu zawieszzonego spędzają czas na podwórku, a uczniowie odbywają lekcje wychowania fizycznego na boisku.

W badaniu, którego wyniki prezentujemy, chcieliśmy sprawdzić rolę powiatowych centrów zarządzania kryzysowego jako instytucji, które w większości województw pełnią rolę pośrednika między źródłem informacji o zanieczyszczeniu (czyli inspekcją ochrony środowiska), a jej odbiorcą końcowym, czyli placówkami oświatowymi i opiekuńczymi.

WYKAZ SKRÓTÓW

MCZK - miejskie centrum zarządzania kryzysowego

PCZK - powiatowe centrum zarządzania kryzysowego

PDK - plan działań krótkoterminowych

POP - program ochrony powietrza

WCZK - wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego

WIOŚ - wojewódzki inspektorat ochrony środowiska

PRZEBIEG BADANIA

Badanie przeprowadzono w 28 powiatach, w tym 7 grodzkich, z terenu 5 województw: łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, podkarpackiego i śląskiego. Powiaty wytypowano przy założeniu, że liczba gmin w powiatach objętych badaniem nie powinna być mniejsza niż 100, w tym przeciętnie 20 na województwo. Drugim założeniem było utrzymanie w próbie badawczej powiatów udziału gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich na poziomie zbliżonym do udziału w całości gmin w danym województwie.

Badaniem objęto

- 26 powiatowych centrów zarządzania kryzysowego,
- 195 szkół z terenu funkcjonowania wylosowanych PCZK.

Tabela: Powiaty objęte badaniem

Województwo	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	podkarpackie	śląskie
Powiaty	pabianicki sieradzki Skierniewice Zgierski	miechowski nowotarski olkuski tarnowski wadowicki	białobrzesci garwoliński legionowski sochaczewski warszawski Zachodni zwoleński	leżajski przemyski stalowowolski tarnobrzesci Tarnobrzeg	bielski Bytom Chorzów częstochowski Jastrzębie-Zdrój Mysłowice Siemianowice Śląskie wodzisławski

Źródło: opracowanie własne

Badanie przeprowadzono w postaci wniosku o dostęp do informacji publicznej. Taka forma pozwala uzyskać porównywalne wyniki badań. Wniosek został wysłany na skrzynki ePUAP oraz uzupełniając na adresy e-mail poszczególnych powiatowych centrów zarządzania kryzysowego oraz placówek oświatowych (szkół). Odpowiedzi uzyskano z instytucji działających łącznie na obszarze 226 gmin.

Informowanie placówek oświatowych o smogu

Wniosek wysłany do PCZK zawierał pytania o to, czy podczas drugiego i trzeciego poziomu informowania przekazuje informacje o jakości powietrza do dyrektorów placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych, a jeżeli tak, to w jaki sposób.

Wniosek wysłany do szkół miał potwierdzić informacje uzyskane z PCZK. Zawierał pytania o to, czy szkoła jest powiadamiana, a jeśli tak, to w jakiej formie.

WYNIKI BADANIA

Województwo łódzkie

W województwie łódzkim wskazano dwa zadania dla PCZK:

- poinformowanie o Poziomie 2 lub 3 *samorządów gminnych, inspekcji, służb, straży oraz jednostek organizacyjnych powiatu ze wskazaniem podjęcia działań przyjętych w Planie Działań Krótkoterminowych w sposób elektroniczny lub telefonicznie (forma SMS);*
- zamieszczenie informacji o Poziomie 2 na stronach internetowych.

Rola PCZK jest tu okrojona – mają jedynie poinformować gminy na swoim terenie o zagrożeniu. Zalecenia konkretnych działań zastrzeżono dla gmin, które informując swoje placówki oświatowe mają jednocześnie wskazywać sposoby ochrony. Poniżej wymienione działania powinny być podejmowane zarówno przy 2, jak i 3 poziomie dla pyłu zawieszonego PM10.

Tabela: Działania informacyjne i ostrzegawcze przewidziane w planie działań krótkoterminowych Programu Ochrony Powietrza woj. łódzkiego

Działanie	Szczegółowy opis działania	Podmioty odpowiedzialne za realizację działania
Działania informacyjne		
Informowanie o zagrożeniu złą jakością powietrza	Wzmocnienie systemu przekazywania informacji o złej jakości powietrza, ostrzeżeniach i ogłoszonych alarmach. Wprowadzenie jednolitych procedur postępowania na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Rozszerzenie wykorzystania systemu RSO do celów ostrzegawczych. Wykorzystanie na stronach internetowych podmiotów odpowiedzialnych za realizację działania informacji udostępnianej na Portalu Jakości Powietrza GIOŚ http://powietrze.gios.gov.pl	GIOŚ; WCZK, PCZK/Wydziały odpowiedzialne za zarządzanie kryzysowe w starostwach powiatowych, samorządy gminne
Działania ostrzegawcze		
Zalecenie ograniczenia długotrwałego przebywania na otwartej przestrzeni	Ograniczenie dla uniknięcia długotrwałego narażenia na podwyższone stężenia zanieczyszczeń. Zaniechanie spacerów i wyjść pieszych przez zorganizowane grupy np.: wycieczki, zawody sportowe	Samorządy gminne, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze, placówki opieki zdrowotnej
Zalecenie ograniczenia aktywności fizycznej na zewnątrz	Ograniczenie zajęć typu bieganie, jazda na rowerze, gry zespołowe, praca na otwartej przestrzeni w celu ograniczenia negatywnego wpływu złej jakości powietrza.	Samorządy gminne, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze, placówki opieki zdrowotnej, pracodawcy
Zalecenie unikania przewietrzania	Profilaktyczne ograniczenie negatywnego oddziaływania wysokich stężeń substancji w powietrzu.	Społeczeństwo

Informowanie placówek oświatowych o smogu

pomieszczeń w trakcie trwania Poziomu 2 i Poziomu 3		
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabeli 62. Zestawienie działań krótkoterminowych przewidzianych do realizacji w województwie łódzkim Programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej.

Okrojoną rolę PCZK potwierdzają uzyskane dane. Wg tego schematu działają centra w Pabianicach, Sieradzu i Zgierzu. Nie informują one placówek oświatowych, ani opiekuńczych na poziomie gmin. **Z uzyskanych informacji wynika jednak, że – poza PCZK w Zgierzu – nie informują również placówek oświatowych prowadzonych przez powiat, choć takie działanie nakazuje PDK.**

Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Skierniewicach ostrzega tylko poprzez zamieszczenie informacji na stronie urzędu miasta oraz na swoim profilu społecznościowym. W tym przypadku oznacza to **brak powiadomienia nie tylko szkół średnich, ale również podstawowych, przedszkoli czy żłobków**, które to jednostki są prowadzone przez Skierniewice – miasto na prawach powiatu.

Warto nadmienić, że niektóre szkoły wykorzystują własne systemy monitorowania jakości powietrza, np. Szkoła Podstawowa nr 4 w Sieradzu, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Złoczewie czy Szkoła Podstawowa w Leśmierzu.

Województwo małopolskie

Powiatowe centra zarządzania kryzysowego w woj. małopolskim:

- przekazują do gmin na swoim obszarze i zamieszczają na swojej stronie internetowej komunikat o wprowadzeniu 2 (lub 3) stopnia zagrożenia zanieczyszczeniem powietrza,
- przekazują do dyrektorów placówek oświatowo-wychowawczych i opiekuńczo-wychowawczych (szkół, przedszkoli, żłobków, domów dziecka itp.) oraz placówek ochrony zdrowia (np. domy dziennego pobytu) informację o konieczności ograniczenia długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni.

Plan działań krótkoterminowych jest w tym obszarze precyzyjny i rola PCZK jest jasno określona.

PDK określa także, że obowiązkiem gmin jest *tworzenie i aktualizowanie bazy adresowej dyrektorów jednostek oświatowych (szkół, przedszkoli i żłobków), opiekuńczych oraz dyrektorów szpitali i przychodni podstawowej opieki zdrowotnej, do których będą wysyłane komunikaty powiatowego centrum zarządzania kryzysowego o zagrożeniu zanieczyszczeniem powietrza.*

Badanie potwierdziło, że PCZK w woj. małopolskim ostrzeżenia o 2 i 3 poziomie przesyłają do placówek oświatowych i opiekuńczych szczebla gminnego i powiatowego. **PCZK w Olkuszu i Tarnowie odpowiedziały jednak, że ostrzegają tylko placówki oświatowe prowadzone przez powiat oraz urzędy gmin, których zadaniem jest dalsze rozpropagowanie ostrzeżenia.**

Szkoły w większości potwierdzają fakt otrzymywania powiadomień bezpośrednio z PCZK poprzez e-mail, zwykle w godzinach porannych. Rozbieżnych informacji udzieliły szkoły z powiatu olkuskiego. Część odpowiedziały, że nie otrzymuje powiadomień z PCZK (ale np. podkreślając, że szkoła ma urządzenie, które na bieżąco monitoruje jakość powietrza, a informacje są na stronie UG). Tymczasem inne szkoły podstawowe z powiatu odpowiedziały, że otrzymują ostrzeżenia. Może to świadczyć o braku aktualizacji bazy kontaktowej, albo niejasności co do źródła informacji – skoro olkuskie PCZK przyznało, że nie wysłało informacji. Zastanawiają również odpowiedzi szkół z powiatu tarnowskiego. Niektóre szkoły podstawowe – mimo deklaracji PCZK – odpowiedziały, że są przez tarnowskie centrum zarządzania kryzysowego informowane. W gminach Szerzyny i Wierzchosławice potwierdzono stanowisko PCZK. W tej drugiej informacji przekazuje gmina. Szkoła w Szerzynie wspomniała, że *posiada czujnik poziomu alarmowego dopuszczalnego dla pyłu zawieszanego PM10*, co pozwala jej na bieżąco pozyskiwać informację.

Informowanie placówek oświatowych o smogu

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że posiadanie własnego czujnika pyłu zawieszonego jest godne polecenia. Rozwiązanie to ma nie tylko walor informacyjny i edukacyjny – uczniowie, nauczyciele, rodzice mogą na bieżąco dostrzegać zagrożenie dokładnie w miejscu, w którym przebywają. Pyłomierz zlokalizowany przy budynku szkoły pozwala lepiej reagować na realne niebezpieczeństwo wynikające ze smogu, w danej chwili. Choć nie jest urządzeniem tak precyzyjnym jak stacje monitorujące WIOŚ, ma tę zaletę, że daje obraz sytuacji dokładnie w miejscu, w którym są obserwatorzy. Możliwe są sytuacje, kiedy pomimo braku ogłoszenia poziomu 2 lokalna sytuacja jest zła. Urządzenia pomiarowe zlokalizowane na szkołach pozwalają wtedy podejmować lepsze środki zaradcze. Wymaga to jednak odpowiedniej świadomości i zaangażowania kadry takich placówek, która nie pozwala na zajęcia na otwartej przestrzeni, ani nie wietrzy klas.

Województwo mazowieckie

Inaczej niż w małopolskim, mazowieckie PCZK nie są wprost zobligowane do bezpośredniego informowania placówek oświatowych na poziomie gminnym. **Analiza zapisów mazowieckiego programu ochrony powietrza nie pozwala na wyciągnięcie wniosku, kto jest odpowiedzialny za bezpośrednie poinformowanie tych placówek.**

Tabela: Działania przewidziane w planie działań krótkoterminowych POP woj. mazowieckiego

Działanie	Sposób działania	Wykonawca zadania
POZIOM 2 (kolor pomarańczowy - ryzyko przekroczenia poziomu informowania)		
Informacja o wystąpieniu ryzyka przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 oraz o obowiązujących ograniczeniach i innych środkach zaradczych	Zamieszczenie informacji na stronach internetowych samorządów powiatowych i gminnych (powiadomienie może nastąpić także w inny możliwy, dostępny dla samorządu sposób)	WCZK, PCZK/MCZK, wójt, burmistrz, prezydent miasta
POZIOM 3 (kolor czerwony - ryzyko przekroczenia poziomu alarmowego)		
Informacja o wystąpieniu ryzyka przekroczenia poziomu alarmowania dla pyłu zawieszonego PM10 oraz o obowiązujących ograniczeniach i innych środkach zaradczych	Zamieszczenie informacji na stronach internetowych samorządów powiatowych i gminnych (powiadomienie może nastąpić także w inny możliwy, dostępny dla samorządu sposób)	WCZK, PCZK/MCZK, wójt, burmistrz, prezydent miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabel 2 i 3 załącznika nr 7 *Zakres i rodzaj działań krótkoterminowych oraz sposób postępowania w przypadku ryzyka przekroczenia...* do uchwały Nr 115/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim

Warto zwrócić uwagę, że PDK nie nakłada na PCZK obowiązku aktywnego informowania i ostrzegania. Wystarczające jest zamieszczenie powiadomienia na stronie internetowej. Trudno takie rozwiązanie uznać za wystarczająco skuteczny sposób szybkiego reagowania na zagrożenie i ochrony zdrowia ludzkiego.

Zgodnie z PDK Powiatowe/Miejskie Centra Zarządzania Kryzysowego:

- niezwłocznie powiadamiają wójta, burmistrza, prezydenta miasta (do wiadomości również Zarząd Województwa Mazowieckiego), społeczeństwo, placówki edukacyjne, szkolno-wychowawcze i ochrony zdrowia, odpowiednie służby (straży miejskiej/gminnej, policji) i właściwe zarządy dróg, zlokalizowane na terenie powiatu, o ogłoszeniu, powiadomienia oraz o konieczności podjęcia działań określonych w planie działań krótkoterminowych oraz
- koordynują wdrażanie działań i wspomaga służby lokalne.

Zapis ten wskazuje więc, że PCZK informują tylko szkoły podlegające powiatowi. Potwierdza to dalsza analiza POP. Wskazuje bowiem, że zadanie informowania szkół należy do gmin, które w sprawozdaniach z realizacji działań krótkoterminowych określają m.in. *liczbę poinformowanych placówek oświatowo-wychowawczych i innych instytucji zobowiązanych do podjęcia działań krótkoterminowych*. Zarazem jednak PDK nakłada na powiatowe

Informowanie placówek oświatowych o smogu

centra zarządzania kryzysowego obowiązek informowania dyrektorów szpitali i przychodni. **Brak takiego odniesienia do dyrekcji szkół i innych placówek działających dla dzieci i młodzieży jest niejasny.**

Znajduje to odzwierciedlenie w odpowiedziach udzielonych podczas badania. Połowa PCZK odpowiedziała, że powiadamia tylko własne jednostki oświatowe i gminy, druga – że informuje wszystkie placówki oświatowe. Odpowiedzi szkół nie potwierdzają drugiego scenariusza. Jedynie w przypadku PCZK w Legionowie dane pozyskane ze szkół poświadczają, że rzeczywiście informuje on bezpośrednio wszystkie placówki edukacyjne na terenie powiatu.

Województwo podkarpackie

Sposób informowania o zagrożeniu zanieczyszczeniem powietrza w woj. podkarpackim odbiega od schematu znanego z innych badanych województw.

Plan działań krótkoterminowych pomija powiatowe centra zarządzania kryzysowego. Informacja o zagrożeniu ma trafiać z wojewódzkiego centrum wprost do dyrektorów placówek szkolno-oświatowych.

Tabela: Działania informacyjne przewidziane w planie działań krótkoterminowych POP woj. podkarpackiego

Działanie	Sposób działania	Wykonawca zadania
POZIOM 2 (kolor pomarańczowy - ryzyko przekroczenia poziomu informowania)		
Informacja o ryzyku przekroczenia poziomu informowania	Informowanie społeczeństwa i wskazanych w PDK podmiotów o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu informowania oraz konieczności podjęcia działań określonych dla alertu 2	WCZK
POZIOM 3 (kolor czerwony - ryzyko przekroczenia poziomu alarmowego)		
Informacja o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego	Informowanie społeczeństwa i wskazanych w PDK podmiotów o przekroczeniu poziomu alarmowego i konieczności podjęcia działań określonych dla alertu 3	WCZK

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabeli 4-2 Zakres i rodzaj działań krótkoterminowych oraz sposób postępowania dla pyłu zawieszanego PM10 Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej.

Zadaniem WCZK jest co prawda *współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej niższego szczebla*, ale wydaje się, że albo taka współpraca w zakresie informowania nie ma miejsca, albo powiatowe centra nie przekazują informacji placówkom oświatowym.

Tylko jedna ze szkół, do których skierowano pytanie (z powiatu tarnobrzeskiego), potwierdziła, że otrzymuje informacje przekazywane przez powiatowe centrum zarządzania kryzysowego: *Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego przesyła informację o ww. ryzyku zawsze, gdy takowe występuje. Informacja przychodzi na adres mailowy szkoły. W ubiegłym 2022 roku szkoła otrzymała kilka takich ostrzeżeń.* Informacje takie zawierały m.in. wskazane środki ostrożności.

Województwo śląskie

Sposób informowania na szczeblu powiatu jest ujęty w PDK dla woj. śląskiego następująco:

- *PCZK przekazuje informacje dyrektorom podległych placówek oświatowych i opiekuńczych o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń.*
- *PCZK przekazuje informację dla dyrektorów placówek opiekuńczych, żłobków, przedszkoli, placówek pomocy społecznej o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń.*

Z powyższych zapisów wynika, że PCZK nie muszą informować szkół na poziomie gminnym. Nie został również wskazany wprost żaden inny podmiot, taki jak gminy, odpowiedzialny za informowanie szkół podstawowych. **PCZK**

Informowanie placówek oświatowych o smogu

przekazuje informacje o sposobie postępowania i ogłoszonym poziomie ostrzeżenia do dyrektorów podległych i innych niepublicznych placówek oświatowych i opiekuńczych. W przypadku placówek ochrony zdrowia PDK nie tworzy żadnych zastrzeżeń – PCZK ma informować wszystkie na swoim terenie.

Plan działań krótkoterminowych określa także kierunek przepływu informacji. Jednakże ten fragment również nie wyjaśnia, kto powinien ostrzegać szkoły. Można jedynie przypuszczać, że zadanie to na szczeblu powiatu lub gminy precyzują plany zarządzania kryzysowego. Ich precyzja jest jednak różna i nie można wnioskować, że ochrona dzieci i młodzieży jest zagwarantowana dzięki tym dokumentom.

Zapisy PDK są więc niekonsekwentne i podobnie jak w woj. mazowieckim nie pozwalają łatwo określić, komu przypada rola informowania i ostrzegania szkół przed zanieczyszczeniem powietrza.

Analizując udzielone odpowiedzi pojawiają się konsekwencje powyższych niejasności. Większość badanych powiatów – ze względu na specyfikę województwa – stanowią powiaty grodzkie, które informują placówki oświatowe na swoim terenie. W dwóch powiatach ziemskich przepływ informacji ogranicza się do kontaktu z gminami i własnymi szkołami, ale już w powiecie bielskim PCZK informuje wszystkie szkoły na swoim terenie, nie tylko podległe powiatowi. Odpowiedzi szkół w większości potwierdzają stanowisko bielskiego PCZK. Odmienne zdanie (brak informowania, informacja tylko z gminy) mogą wskazywać na problem z bazą adresową podmiotów objętych informowaniem.

W pozostałych przypadkach wyniki badania wzajemnie się potwierdzają. Odnotować jeszcze trzeba, że o ile w powiecie wodzisławskim wszystkie placówki oświatowe są informowane za pośrednictwem gmin, o tyle w powiecie częstochowskim większość szkół nie otrzymuje takich ostrzeżeń. Jedynie placówki z Mstowa i Rędzin są informowane przez gminy o zagrożeniu. To pokazuje, że choć PCZK przesyła informację od gmin, nie trafiają już one do szkół i przedszkoli.

Co ciekawe, PCZK w Bytomiu informuje i ostrzega poza placówkami oświaty i ochrony zdrowia także spółdzielnie mieszkaniowe.

Podsumowanie

W poniższej tabeli podsumowano rolę PCZK w systemie informowania i ostrzegania w poszczególnych województwach.

Tabela: Kogo muszą informować i ostrzegać powiatowe centra zarządzania kryzysowego?

Województwo	Placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze	Gminy z powiatu	Placówki ochrony zdrowia	Uwagi
łódzkie	tylko prowadzone przez powiat	TAK	Wszystkie	
małopolskie	wszystkie	TAK	Wszystkie	
mazowieckie	tylko prowadzone przez powiat	TAK	Wszystkie	PCZK może się ograniczyć do informowania tylko przez stronę internetową
podkarpackie	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
śląskie	prowadzone przez powiat oraz niepubliczne	TAK	Wszystkie	

Źródło: opracowanie własne

Informowanie placówek oświatowych o smogu

Poziom poinformowania szkół o zanieczyszczeniu powietrza przedstawiono poniżej. Uwzględniono wszystkie odpowiedzi, z których wynika fakt przesyłania do szkół informacji o ogłoszeniu 2 lub 3 poziomu informowania, bez względu na nadawcę tej wiadomości (PCZK lub urząd miasta bądź gminy). Nie uwzględniono tu kilku pojawiających się w badaniu placówek, które posiadają własne czujniki pyłu zawieszonego monitorujące jakość powietrza. Narzędzie to jest bardzo przydatne, ale nie powinno zastępować działań informacyjnych i ostrzegawczych podejmowanych przez administrację.

Tabela: Czy szkoły są informowane i ostrzegane o smogu?

	Województwo	Odsetek badanych szkół, które deklarują otrzymywanie informacji/ostrzeżeń
1.	śląskie	82,8%
2.	małopolskie	80,9%
3.	mazowieckie	35,3%
4.	łódzkie	17,4%
5.	podkarpackie	12,5%

Źródło: opracowanie własne

WNIOSKI

- Widoczne są różnice w poszczególnych województwach dotyczące roli PCZK – od całkowitego pominięcia ich w ekosystemie informowania i ostrzegania (podkarpackie) do uznania ich za podstawową instytucję alarmującą i wskazującą konieczne działania chroniące dzieci i młodzież (małopolskie).
- Potencjał PCZK nie jest w pełni wykorzystany. Będąc jednostkami, która otrzymują powiadomienie bezpośrednio z wojewódzkich CZK mogłyby szybko przekazywać tę informację wprost do wszystkich placówek oświatowych. Tymczasem plany działań krótkoterminowych rzadko proponują takie rozwiązanie. Zamiast tego ograniczają rolę PCZK do informowania szkół podległych starostom, bądź całkowicie je pomijają. Niewytłumaczalne w tym kontekście jest to, że w przypadku placówek ochrony zdrowia takiego ograniczenia nie ma – PCZK mają informować je bezpośrednio.
- Uznając, że celem informowania i ostrzegania przed smogiem jest ochrona życia i zdrowia podopiecznych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych najlepsza sytuacja jest w województwach małopolskim i śląskim, gdzie placówki te w większości są powiadamiane o złej jakości powietrza. Najgorzej wygląda informowanie w woj. podkarpackim, gdzie tylko co ósma badana szkoła przyznaje, że otrzymuje wiadomości pozwalające chronić uczniów przed zagrożeniem.
- Niejasność zapisów dotyczących ścieżki informacyjnej w planach działań krótkoterminowych znajduje odzwierciedlenie w praktyce. Zdarza się, że w powiatach z tego samego województwa wdrożone są odmienne rozwiązania: część PCZK sama rozsyła informacje do wszystkich placówek oświatowych, część ceduje ten obowiązek na gminy. Sytuacja taka dotyczy zwłaszcza województw mazowieckiego i małopolskiego.
- Ograniczenie powiadamiania tylko do szkół prowadzonych przez powiat może powodować, że szkoły podstawowe i przedszkola, jako podległe gminom, są w gorszej sytuacji niż szkoły średnie – jeśli nie są informowane przez swoje gminy.
- Na marginesie warto zaznaczyć, że większość planów działań krótkoterminowych w programach ochrony powietrza jest dokumentami skomplikowanymi, które trudno jest odbierać jako pomocne instrukcje dotyczące sposobu postępowania. Jest to być może również powód, dla którego system informowania i ostrzegania działa z różną skutecznością. Cierpią na tym dzieci i młodzież, których zdrowie powinno być absolutnym priorytetem.

REKOMENDACJE

- Informowanie i ostrzeżenie przed smogiem to pierwszy, podstawowy krok ochrony przed zanieczyszczeniem powietrza. Po kilku latach obowiązywania uchwał antysmogowych dostrzegalne w tym obszarze braki są nieakceptowalne. Dlatego niezbędne jest uporządkowanie schematu przepływu informacji w planach działań krótkoterminowych, aby uniknąć wątpliwości, kto, kogo i jak informuje.
- Odpowiedzialność za informowanie i ostrzeżenie przed zanieczyszczonym powietrzem powinna spocząć na powiatowych centrach zarządzania kryzysowego. Powiat to najlepszy szczebel do informowania o zagrożeniach – ze względu na strefy, które czasem obejmują wydzielone miasta na prawach powiatu. Jednocześnie na tym poziomie dobry przepływ informacji nie powinien nastroić trudności i umożliwiać szybkie informowanie o zagrożeniu, bez zbędnego pośrednictwa na poziomie gminy.
- Konieczne jest weryfikacja i aktualizacja baz adresowych placówek oświatowych. Jeśli w tym samym powiecie część szkół jest powiadamiana, a część nie otrzymuje informacji, oznacza to problem po stronie odbiorcy wiadomości, którego adres nie jest uwzględniany w wysyłce powiadomień.
- Komunikaty przesyłane przez centra zarządzania kryzysowego powinny być jasne i łatwe do odczytania. Standardowy komunikat o wprowadzeniu 2 lub 3 poziomu ryzyka nie jest tekstem przyjaznym, co również może zniechęcać do poważnego potraktowania takiej wiadomości.
- Nawet czytelna i szybko przekazana informacja nie ma znaczenia, jeśli jej odbiorca nie jest przygotowany na zastosowanie się do niej. Na przedszkolach i szkołach ciąży duża odpowiedzialność związana z reagowaniem na zagrożenie dla ich podopiecznych. Posiadanie własnych, prostych zasad, do których wdrożona jest kadra placówek, ułatwi podjęcie odpowiednich środków.

